

פרק - דמות (המשל)
להרגיש בהסרוז הזולת

207

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו" (כה, לה)

יש לדקדק מהו כוונת הכתוב "ומטה ידו עמך" וכי המסייע גם מטה ידו?

אלא ביאר ה"בן איש חי" (דרשות), משל למלך אחד שהיה לו בן יחיד, ורצה המלך שבנו ילמד ויהיה בקי בכל החכמות כדי שיוכל לרשת את מקומו, ולכן מסר את בנו בידי חכם אחד שילמד אותו את כל החכמות ובפרט דברים שנוגעים לתכסיסי המלוכה. החכם לימד את הבן במשך מספר שנים ולאחר סיום הלימודים שלח אותו אצל אביו המלך כדי שיבחן אותו. בחן אותו המלך ומצא אותו שלם בכל החכמות ושמח שמחה גדולה. ציוה המלך לתת לאותו חכם מאה אלף זהובים מקופת האוצר וגם נתן לו אות כבוד והצטיינות.

11

2310
ה' צ"כ

לאחר מכן אמר החכם למלך: הנה נשאר עוד דבר אחד שצריך אני ללמדו ודי לזה זמן של שעה אחת בלבד, ולכן תשלח את בנך אלי כדי שאלמדנו. המלך שלח את בנו לבית החכם והנה החכם סגר את הדלת תפס את בן המלך והכה אותו חמישים מכות על רגליו עד כי החל דמו שותת, והבן צועק ואין מושיע לו. ולאחר מכן הניחו החכם בעגלה ושלחו אל אביו.

11

בהגיע הבן לאביו, ראה את בנו צועק וגונח והדם שותת מרגליו שאלו לפשר הדבר? סיפר הבן לאביו את כל המכות שיכהו החכם. מיד נתמלא המלך חימה וגזר לתלות את החכם על העץ. אך ציוה שלפני התליה יביאו את החכם לפניו שילסביר לו את פשר הענין.

15

כשהביאו את החכם לפניו, אמר לו המלך כבר גזרתי עליך תליה על מעשיך, אך ברצוני שלפני מיתתך תבאר לי מה הביאך לשטות זאת – להרע לבני ולאבד בידים את השכר והכבוד שנחלת ממני?

השיב החכם ואמר: נאמן אני במלאכתי ולא אעשה רמיה, וכיון שלא השלמתי את המלאכה שבקשת ממני הייתי מחויב להשלימה. היינו כיון שביקשת ממני ללמדו תכסיסי מלכות, ומכיון שהמלך במשפט יעמיד ארץ וכל אדם שעושה דבר רע יביאו משפטו לפניו, אך העונש צריך להיות כפי מדרגת החטא, והנה לפעמים יזדמן שביאו לפניו אדם שגנב מאה דינרים והוא יחרוץ עליו משפט להכותו אלף מכות, מכיון שהמלך מימיו לא עקץ אותו פרעוש מחמת השמירה ששומרים עליו, לכן אינו יודע שיעור צער המכות. ויתכן שכבר כאשר יכוהו שלוש מאות מכות ימות, ומי יודע מה יהיה עמו במכה החמש מאות, אך כיון שגזר המלך אלף מכות – דבר המלך אין להשיב, ויכו אותו וימות מיתה משונה על גניבת מאה דינרים יוצא שיש כאן עוול במשפט. לכן הכתי אותו מכות בשיעור שיוכל לסבול כדי שיוכל לשער צער המכות עד כמה מגיע בעשר ועד כמה מגיע בחמישים וכו' הלאה, ואז ידע לגזור העונש הראוי לפי העוון.

26

7

כשמע המלך את דברי החכם שמח מאוד על דבריו, חזר בו מגזרתו ויוסף לו על מתנתו.

והנמשל לעינינו: הנה העשיר מימיו לא ראה מהו רעבון, ולכן כאשר בא אליו עני רעב ויצעק ללחם לא ידע העשיר עד היכן צער הרעבון כדי שיחוס עליו. מה עשה בורא העולם ציוה לעשירים ולעניים שיצומו יום אחד בשנה מערב עד לערב ביום כפור, ואז העשיר ירגיש על בשרו כיצד הוא צער הרעב וממילא ירחם על העני בשעת דוחקו.

36

11

סמ (2)

ובזה יובן הפסוק "וכי ימוך אחיך ומטה ידו" – כאשר אחיך הגיע לדוחק וצער, תרחם עליו שהרי "עמד" גם היה זמן של צער ורעבון ויודע אתה את הרגשתו של האביון – "והחזקת בו".

Behar

Think Long

(3) Lessons in Leadership

In *Parashat Emor* and *Parashat Behar* there are two quite similar commands, both of which have to do with counting time. In *Parashat Emor* we read about the counting of the Omer, the forty-nine days between the second day of Passover and Shavuot:

¶ From the day after the Shabbat, the day you brought the sheaf of the wave offering, count off seven full weeks. Count off fifty days up to the day after the seventh Shabbat, and then present an offering of new grain to the Lord. (Lev. 23:15-16)

In *Parashat Behar* we read about the counting of the years to the Jubilee:

¶¶ Count off seven Sabbath years – seven times seven years – so that the seven Sabbath years amount to a period of forty-nine years. Then have the trumpet sounded everywhere on the tenth day of the seventh month; on the Day of Atonement sound the trumpet throughout your land. Consecrate the fiftieth year and

(2)

proclaim liberty throughout the land to all its inhabitants. It shall be a Jubilee for you; each of you is to return to your family property and to your own clan. (Lev. 25:8–10)

There is, though, one significant difference between the two acts of counting, and it tends to be missed in translation. The counting of the Omer is in the plural: *usefartem lakhem*. The counting of the years is in the singular: *vesafarta lekha*. Oral tradition interpreted the difference as referring to who is to do the counting. In the case of the Omer, the counting is the duty of each individual (Menahot 65b); hence the use of the plural. In the case of the Jubilee, the counting is the responsibility of the beit din, specifically the Supreme Court, the Sanhedrin.¹ It is the duty of the Jewish people as a whole, performed centrally on their behalf by the court; hence the singular.

Implicit here is an important principle of leadership. As individuals we count the days, but as leaders we must count the years. As private persons we can think about tomorrow, but in our role as leaders we must think long-term, focusing our eyes on the far horizon. "Who is wise?" asked Ben Zoma, and answered: "One who foresees the consequences" (Tamid 32a). Leaders, if they are wise, think about the impact of their decisions many years from now. Famously, when asked in the 1970s what he thought about the French Revolution in 1789, Chinese leader Zhou Enlai replied: "Too soon to say."²

Jewish history is replete with just such long-term thinking. As we saw in our discussion of *Parashat Bo*, when Moses, on the eve of the Exodus, focused the attention of the Israelites on how they would tell the story to their children in the years to come, he was taking the first step to making Judaism a religion built on education, study, and the life of the mind, one of its most profound and empowering insights.

Throughout the book of Deuteronomy, Moses exhibits stunning insight: he says that the Israelites will find that their real challenge will

be not slavery but freedom, not poverty but affluence, and not homelessness but home. Anticipating by two millennia the theory of the fourteenth-century Islamic historian Ibn Khaldun, he predicts that over the course of time, precisely as they succeed, the Israelites will be at risk of losing their *asabiyah*, or social cohesion and solidarity as a group. To prevent this he sets forth a way of life built on covenant, memory, collective responsibility, justice, welfare, and social inclusion – still, to this day, the most powerful formula ever devised for a strong civil society.

When the people of the Southern Kingdom of Judah went into exile to Babylon, it was the foresight of Jeremiah, expressed in his letter to the exiles (Jer. 29:1–8), that became the first-ever expression of the idea of a creative minority. The people could maintain their identity there, he said, while working for the benefit of society as a whole, and eventually they would return. It was a remarkable prescription, and has guided Jewish communities in the Diaspora for the twenty-six centuries since.

When Ezra and Nehemiah gathered the people to the Water Gate in Jerusalem in the mid-fifth century BCE and gave them the world's first adult education seminar (Neh. 8), they were signalling a truth that would only become apparent several centuries later in Hellenistic times – that the real battle that would determine the future of the Jewish people was cultural rather than military. The Maccabees won the military struggle against the Seleucids, but the Hasmonean monarchy that ensued eventually became Hellenised itself.

When R. Yohanan b. Zakkai said to Vespasian, the Roman general leading the siege against Jerusalem, "Give me Yavneh and its sages" (Gittin 56b), he was saving the Jewish future by ensuring that an ongoing source of spiritual and intellectual leadership would remain.

Among the most prescient of all Jewish leaders were the rabbis of the first two centuries of the Common Era. It was they who ordered the great traditions of the Oral Law into the disciplined structure that became the Mishna and subsequently the Talmud; they who developed textual study into an entire religious culture; they who developed the architectonics of prayer into a form eventually followed by Jewish communities throughout the world; and they who developed the elaborate system of rabbinic halakha as a "fence around the law" (Mishna Avot 1:1). They did what no other religious leadership has ever succeeded in doing,

1. *Sifra*, Leviticus, Behar, 2:2; *Mishneh Torah*, *Hilkhot Shemitta VeYovel* 10:1.

2. Truth to tell, the conversation was probably not about the Revolution in 1789 but about the Paris students' revolt of 1968, just a few years earlier. Still, as they say, some stories are true even if they did not happen.

(5) pe

honing and refining a way of life capable of sustaining a nation in exile and dispersion for two thousand years.

In the early nineteenth century, when rabbis like Zvi Hirsch Kalischer and Yehuda Alkalai began to argue for a return to Zion, they inspired secular figures like Moses Hess (and later Yehudah Leib Pinsker and Theodor Herzl), and even non-Jews like George Eliot, whose *Daniel Deronda* (1876) was one of the first Zionist novels. That movement ensured that there was a Jewish population there, able to settle and build the land so that there could one day be a State of Israel.

When the yeshiva heads and hasidic leaders who survived the Holocaust encouraged their followers to marry and have children and rebuild their shattered worlds, they gave rise to what has become the single fastest growing element in Jewish life. Because of them there are now, within living memory of the almost total destruction of the great centres of Jewish learning in Eastern Europe, more Jews studying at yeshiva or seminary than at any time in the whole of Jewish history – more than in the great days of the nineteenth-century yeshivas at Volozhin, Ponevez, and Mir; more even than in the days of the academies at Sura and Pumbedita that produced the Babylonian Talmud.

Great leaders think long-term and build for the future. That has become all too rare in contemporary secular culture with its relentless focus on the moment, its short attention spans, its fleeting fashions and flash mobs, its texts and tweets, its fifteen minutes of fame, and its fixation with today's headlines and "the power of now."

Nonetheless, the real business leaders of today are those who play the longest of long games. Bill Gates of Microsoft, Jeff Bezos of Amazon.com, Larry Page and Sergei Brin of Google, and Mark Zuckerberg of Facebook were all prepared to wait a long time before monetising their creations. Amazon.com, for example, was launched in 1995 and did not show a profit until the last quarter of 2001. Even by historic standards, these were exceptional instances of long-term thinking and planning.

Though they are secular examples, and though in any case we have not had prophets since the Second Temple, there is nothing intrinsically mysterious about being able to foresee the consequences of choosing this way rather than that. Understanding the future is based on deep study of the past. Warren Buffett spent so many hours and years as a

young man reading corporate annual accounts that he developed a finely honed ability to pick companies poised for growth. Already in 2002, five years before the financial collapse actually came, he was warning that derivatives and the securitisation of risk were "financial weapons of mass destruction,"³ a secular prophecy that was both true and unheeded.

Throughout my years in the Chief Rabbinate, our team – and I believe leadership must always be a team enterprise – would always ask: how will this affect the Jewish community twenty-five years from now? Our task was to build not for us but for our children and grandchildren. The great systemic challenge was to move from a community proud of its past to one focused on its future. That is why we chose to express our mission in the form of a question: will we have Jewish grandchildren?

The leadership challenge of *Parashat Behar* is: count the years, not the days. Keep faith with the past but keep your eyes firmly fixed on the future.

3. Warren Buffet, "What Worries Me," *Fortune*, March 3, 2003, available at <http://www.tilsonfunds.com/BufettWorries.pdf>.

(c) 30 24

את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו [כו ב].
 תמוה מ"ט נשנית כאן אזהרה זו דאת
 שבתותי תשמרו, ואם כדפרש"י כנגד הנמכר
 לנכרי, הא לא הוזכר איסור עריות אלא סמך
 על איסור ע"ז שהזכיר, א"כ למה הזכיר שבת.
 וגם למה הזכיר ומקדשי תיראו. ונראה שהוא
 ענין אחר שלא ילמד מרבו הנכרי לעבד את
 השי"ת כדרך שהם עובדים את יראתם, שהם כל
 עבודתם ואמונתם הוא בבתי תיפלה שלהם,
 ובבית עושין כל התרועבות, ובאים מזה לכלל
 יראה מעצם הבית התמונות שלהם, ואצלינו
 אין צורך לירא מן המקדש בצטוינו בהיקש
 לשבת שאל יתירא מן המקדש בעצם, אלא ממי
 שצוה עליו כמפורש בריש יבמות [ו א], וגם
 העיקר של עבודתנו הוא בבית ובשוק באכלנו
 וכל עשיית צרכינו ובמסחרנו ועבודתנו, ולא
 בצטוינו כלל על בתי כנסת בציווי ממש, ואף
 על ביהמ"ק שנצטוינו הוא רק אחר כל דבר,
 דשבת הוא יותר עיקר, ובלא ביהמ"ק אנו חיים
 זה קרוב לתשע עשרה מאות שנה ונחשבים
 יהודים כשרים, רק שחסר לנו מעלת בית
 המקדש והשראת השכינה שאנו מצטערין ע"ז
 מאוד, אבל ביהמ"ק בלא תורה ובתי כנסיות
 בלא תורה אינו כלום ממש, והקרא מגנה זה
 באמרו [והשע ח ד] ויבן היכלות, ובעונותינו
 הרבים רבים נכשלים ונותנים בעין יפה על
 בנינים יותר מעל עצם הלימוד, והוא לימוד
 שלמדו מהגוים אדונים שלנו, וזוה צריך ליותר
 מאוד, וזה הוא כונת שבתותי תשמרו ומקדשי
 תיראו האמור כאן.

1 (3) עוֹד יש לפרש הכתוב בקרבנות שמלינו שנקראו חוקק
 דכתיב בהן (לעיל ו' י"א) חק עולם וגו', וכתיב
 (שמות י"ב י"ד) חוקק עולם וגו', ואמר חס בחקתי תלכו
 להבוא קרבנותיכם הגואי הוא בדבר זאת מלוחי תשמרו על
 דרך אומרים צמס' סוכה (כ"ט) חר"י חרש"י גזול דומיא
 דפסח וכו' אף גזול ליה ליה תקנהא בין לפני יאוש בין לאחר
 יאוש וכו' לאחר יאוש משום מלוא הבאה בעצירה, והוא
 מאמר ה' כהן וזה מלוחי (ה) תשמרו שלא יביאו לא גזול
 שלפני יאוש ולא גזול לאחר יאוש, ומסורת התיבה אחת (ה) יורה
 לגד שב' המלות הם ענין אחד של גזל, ואומרו ועשיהם אותם
 יתבאר על דרך אומרים שם צפ' לולב הגזול וז"ל אמר רבי
 יוחנן מלוי דכתיב אני ה' אויבך משפט שוה גזל בעולה, משל
 למלך שעבר על בית המכס אמר לעבדיו הנו מכס וכו' אמר
 להם מלוי וילמדו עובדי דרכים שלא להביח מן המכס אף
 הקצ"ה שוה גזל בעולה כדי שלמדו וכו', ואמרו ז"ל (קדושין
 ל"ט): כי הבאה עבירה לידו ויטול ממנה ונתנינו לו שבר
 כפרה מלוא, והוא אומרו עפס למות האמורות שלא יביאו
 מן הגזל ועשיהם אותם פי' כדי שלמדו עמין גם כן (א) לזרוח
 מן הגזל (ב), וזה יקרא מעשה רגס שאינו אלא הרחקה הרשע
 כיון שהוא צעקת מעשה כמדויק ממאמר לזרוח וכו' :
 1 (2) עוֹד יתבאר הפסוק על כלות המלות ע"כ, לגד שישב
 חסם כי עיקר המלות והעניותם אינו אלא למי שיודע
 עקב ועמין, אבל עשה מלוא בלא ידיעת עפס הרי הוא עשה
 מעשה שאין בו ממש (ג) גוף. בלא נשמה. ותמלא שכן כתבו
 (לוקיטו תורה עקב) בשם הרב האר"ח' כי מעשה בלא כוונת
 הדבר הוא ככלי ריק שהעיקר הוא המחשבה, ולא בלא מאמר
 ה' בלא חס בחקתי תלכו פי' חס בחסם ועשה המלוא ככוונה
 זו לגד אשר חקק ה' צ"ה (ה) חושב להם כוונה זו (ה) כחיו
 קיימו המלוא כמו שכתבין ה' עשות, והוא אומרו וזה מלוחי
 תשמרו ככתיבי אל הקצ"ה (ה) שהוא בכל טעותיהם וסודותיהם,
 ולגד שיאמר חסם ח"כ כיון שהקצ"ה יקבל דבר זה לגד
 הרען שחאדם רגס שלא נתכוון ח"כ ג"כ לא יעשה דבר
 ויתרלב דעתו עשות ויטול חלון גם בעבר מעשה, תלמוד
 למר ועשיהם אותם הגואי הוא הדבר שעשה מה שיש ציוו
 וה' יגמור בעדו:

(7) חלק

ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה וגו' (כו, ה)

גשמיכם ולא גשמי כל הארצות כו', שהיה שובע בארץ ישראל ורעב בכל הארצות, והם
 באים ולוקחים מהם ומעשירים אתכם בכספים — ספרא ומדרש רבה.
 בעתם, בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, בלילי רביעיות ובלילי שבתות — רש"י, ושם
 בספרא ובמס' תענית כ"ב.

(2) 70 11

1 תנה דייקו חז"ל כאן על הלשון שאמר
 „גשמיכם”, לומר שרק בארץ ישראל ירדו גשמים
 ויהיה שובע ולא בשאר ארצות. כדי שהארצות
 יבואו ליקח מהם ויעשירום.
 6 ואפשר להעמיס עוד כוונה במה שאמר „גשמיכם”
 ולא אמר סתם ונתתי גשמים, היינו שהגשמים
 יהיו שלכם ונזכרתם ולא בזכות הבהמות ובעלי
 החיים, וכמעשה המובא במדרש רבה (פ' אמור
 פ' כ"ז). באלכסנדר מוקדון שבא למדינת אפריקי
 וראה שני בני אדם באים לדין לפני המלך שהאחד
 קנה חורבה מחברו, וחפר ומצא בו אוצר, ורצה
 11 להחזיר את האוצר לחברו שמכר לו החורבה, וטען
 כי קנה רק את החורבה ולא את האוצר, וחברו
 טען כנגדו, כשם שאתה מתיידיא מעונש זול כך
 אני מתיידיא ושדעתו היתה למכור את החורבה

(5)

החיים שמרחמין עליהם מן השמים, ובני אדם ניווגין בזכותם. ואז נמצא דאין הגשמים נחשבים של בני האדם כי אם של בעלי החיים, אולם כשירדו הגשמים בעתם, דוקא בלילי רביעיות ובלילי שבמחצת בשעה שאין בני אדם מצויים בדרכים, כדי שלא יצטערו מירידת הגשמים, אפי

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

אות-הוא שאננם בזכות בני האדם הם הגשמים, וזה שאמר ונתתי "גשמיכם" - היינו שהגשמים יהיו שלכם, כלומר בזכותכם, והתוכחה לזה, שיהיו "בעתם", בשעה שאין בני אדם מצויים בדרכים שלא יטרודו הגשמים, ואז יהיו לאה שלם "גשמיכם", שלכם ובזכותכם.

5. כי אפשר להשאר את החיות הרעות בעולם, כי עקב דביקותם של האנשים בהקב"ה באופן תמידי, לא יאונה להם

כל רע מן החיות, כלומר לעתיד לבוא תשתנה הדרגה הרוחנית של האנשים, שפעולת הבהמות והחיות היא פונקציה ממנה. לפי זה לא יהול כל שינוי מהותי בכריאה, אלא דרגת הבריאה ("חוקות שמים וארץ") משתנה באופן אוטומטי בהתאם לדרגה הרוחנית-תורנית של האנשים ("כריתו יומם ולילה"). השינוי האמיתי, איפוא, בימות המשיח יהיה בהשגות בני אדם בעולם הרוחני.

בעוד רבינו הסביר את המחלוקת ר' יהודה ור' שמעון בדרך של "לשיטתם", א בן עירו הרונגוצוב הסביר בדרך של "לשיטתם", כאשר כל אחד הולך לשיטתו לא במישור המחשבותי ("הנהג בהם מנהג דרך ארץ" או לא) אלא בפירוש הלשוני הלכתי של המילה "להשביח", וכך לשונו: - בתורת כהנים... פלוגתא אם ההשבתה ר"ל פגית הדברים, והסברא ליה לר' יהודה ואויל לשיטתיה (פסחים כא, א) דאין ביעור חמץ אלא שריפה, ר"ל דצריך שלא תהא הנמנות... אבל ר' שמעון סבירא ליה דהשבתה הוי גם כן ביטול איפות הדבר, עכ"ל. (ואמנם יש מקום לברר את שיטת ר' שמעון המהגיש את הצורה ולא את התואר, כי זה תואם את שיטתו (שבת קו, ב) שמלאכה שאינה צריכה לגופה - פטור עליה, וכן שיטתו כאן על עושים רצונו של הקב"ה. ועיני עוד במועד קטן ט, א שר' שמעון שלח את בניו לקבל ברכה אצל "בני אדם הללו, אנשים של צורה הם." ואכמ"ל).

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

1. והשפתי היה רעה מן הארץ. בתורת כהנים (פרק ב פיסקא א) ר' יהודה אומר: הנני מעבירים מן העולם. ר' שמעון אומר: משביתן שלא יזיקו. א"ר שמעון, אימתי הוא שבחו של מקום, בזמן (שאינ מוזיקים, או בזמן שיש מוזיקים ואין מוזיקים, אמור בזמן שיש מוזיקים ואין מוזיקים). הענין מובן, דר"ש קאי לטעמיה ור' יהודה סבר כר' ישמעאל. דתנו בספרי - ומייתי לה בברכות לה, ב - חנו רבנו: "ואספת דגנך" (דברים יא, יד), מה

תלמוד לומר? (לפי שנאמר (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד", יכול דברים ככתבם?) תלמוד לומר "ואספת דגנך" - הנהג בהם מנהג דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל. ר' שמעון בן יוחאי אומר: (אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דשה וזורע בשעת רוח, תורה מה תהא עליה?!) אלא בזמן שישאל עושיין רצונו של מקום מלאכתם נעשית על ידי אחרים... ובזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום, מלאכתם נעשית על ידי עצמם, שנאמר "ואספת דגנך". ותמהו תוספות (שם ד.ה. כאן בזמן) דהא "והיה אם שמוע תשמעו" כתיבא! אך לא כתיבא "בכל מאדכם", וכן כתב החידושי אנדות: "תנה אם אדם נוהג מנהג דרך ארץ, ואינו דבוק תמיד אל התורה, או יש מקום

פסוק וזכרתי את בריתי יעקב (ויקרא כ"ו מ"ג), פירש רש"י בחמשה מקומות נכתב מלא ואלהיו חסר בחמשה מקומות, לפי שיעקב נטל אות אחת משמו של אליהו ערבון שיבא ויבשר נאולת בניו עכ"ל.

וצריך עיון מהו הענין הזה של נטילת אות זו, ולמה דוקא חמשה פעמים, ומה איכפת לו ליעקב על זאת הכשורה, ומה הפרש יש אם תנא הגאולה בלא הכשורה או עם הכשורה.

וי"ל דאיתא בפסוק (שמעוני מלאכי רמו מק"ס) על פסוק (מלאכי ג' כ"ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא, אם אין ישראל עושים תשובה אינם נגאלים, ואין

למוזיקין שישלטו בו, וזמאמר רבינו במורה, שצדיק ורע לו לא קשה, שמחמת שבלתי אפשרי שתיה דבוק לאלוקות בלי הפסק, לכן ברגע אשר נפסק דביקותו, עלול למקרים רעים. לכן אמר "מעביר מן העולם". אבל ר' שמעון לשיטתו, "בזמן שישאל עושיין רצונו של מקום", היינו שדבוקים תמיד להבורא יתברך בלי הפסק, או "אין עוד מלבדו" כתוב, והוא למעלה מעולם הטבעי, ואינו עלול למוזיקים ולשום פגע רע ח"ו (וזה בעצמו מה שמצאנו בכתובות עז, ב ריב"ל מיכר בהו ועסק באורייתא, דריב"ל היה מובטח בדביקותו תמיד להשי"ת ולתורתו, כי חומר זך ונעלה מגדרי הטבע, ולכן משכנו אצל ר' שמעון בן יוחי במחיצה של מעלה ולכן קאמר "משביתן שלא יזיקו" ופשוט.

6

עושים תשובה עד שיבא אליהו שנאמר
הנה אנכי שולח וכו' מה כתיב אחריו
והשיב לב אבות על בנים עכ"ל.

השמוע מינה דדוקא כשיבא אליהו
ובשרם שהגאולה קרובה לבא
או יגל לבם בקרבם ומחמת שמחה זו
יתעוררו נמי לעשות תשובה מאהבה, ומכל
שכן שאליהו נמי ידבר על לבם וישיבם,
אבל בלא זה אי אפשר שיתעורר לבם על
התשובה ובלא תשובה לא תבא הגאולה.
ומשום הכי יעקב נמל משכון מאליהו כדי
שיבא ויבשר לישראל וישיב לב אבות על
בנים דהיינו שיעורר לבם לתשובה.

והוא דנקט אות הוא"ו היינו לפי שדוע
שבשביל עונות ישראל בעוה"ר
גרמו פירוד באותיות שם המיוחד, ובפרט
באותיות האחרונות שנתרחקה הה"א מן
הוא"ו, והיינו דכתיב (ישעיה' נ' 6) ובפשעכם
שולחה אמכם, ובשמו של אליהו יש

שלשה אותיות השם וחסרה הה"א
האחרונה, ולכך יעקב נמל ממנו הוא"ו
למשכון חמשה פעמים במספר הה"א כדי
שעל ידי הבשורה והתשובה תחזור הה"א
להתחבר עם הוא"ו ולא יהיה נראה בשמו
של אליהו שלשה אותיות השם בלי אות
האחרונה דהיינו ריחוק הה"א מהוא"ו.

ואף על פי שעדיין יש חצי השם לבד
לפי שנראה שחצי הראשון אינו
מיוחד עם חצי האחרון, בזה אין קפידא
כל כך הואיל שאף קודם מתן תורה אמר
הכתוב (שמות י"ז ט"ו) כי יד על כס יה וכו'
וישגלם וייתחד בהכרתת זרעו של עמלק
במהרה כימינו אמן.

ועוד יש לומר שיעקב לקח הוא"ו מאליה
חמשה פעמים לרמוז שבחמשה ימי
השבוע יכול לבוא אבל לא ביום ששי
וביום שבת קודש כדאמרינן בפרק ד'
דעירובין (דף מ"ג ע"ב) ועיי"ש.